

AINO VÄHÄPESOLA

SUURENMOINEN EPÄVIRE ROMAANI

SUURENMOINEN EPÄVIRE KOSMOS

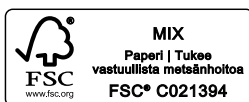


AINO VÄHÄPESOLA

AINO VÄHÄPESOLA

SUURENMOINEN
EPÄVIRE

*KOSMOS



Teoksen kirjoittamista ovat tukeneet Jenny ja Antti Wihurin rahasto,
Taiteen edistämiskeskus ja WSOY:n kirjallisuussäätiö.



Taiteen edistämiskeskus
Centret för konstfrämjande
Arts Promotion Centre Finland



WSOY:n
kirjallisuussäätiö

© Aino Vähäpesola ja Kosmos 2023
ISBN 978-952-352-226-8
Kannen suunnittelu: Jussi Karjalainen
Painettu EU:ssa.

Kappale kaukaista mannerta oli tulella. Asukkaat pakenivat autoilla ja veneillä, ja kun pinteestä pelastettu eläin nosti päänsä, kuvaaja oli valpas. Maata peittävä lehvästö ja pieneliöt roihusivat. Talojen rakenteet surkastuivat, ja tuli haukkoi happea ikkunoista. Ruumiit paloivat tunnistamattomiksi.

Ilmavirtojen mukana tuhon alueilta kulkeutui materiaalia – muiston tapaan se hälveni ja muuttui etäisyyden kasvaessa. Silti edes täällä, valtameren toisella puolella, aamuvarhainen taivas ei ollut entisensä. Sen väri muistutti lasten leikkihedelmää tai kirkkaanoranssia huulipunaa.

Viivi pysähtyi tasaamaan hengitystään kapealle hiekkarannalle aallonmurtajan kupeeseen. Takana kohosivat kerrostalot, ja keuhkot täyttyivät ja tyhjenivät kohisten. Hän ei ollut lenkkeilevää sorttia, eikä tätäkään juoksulenkeiksi voinut kutsua. Aamun valo oli epätavallinen, ja kävellessään hän oli ampaissut juoksuun kuin asiantila olisi ollut kehoitus tehdä jotakin toisin. Viivi katseli taivasta ja hankasi kutiavia reisiään mustien trikoiden läpi. Hän oli noussut varhain nähtyään isän viestin. Puhelimen ruudulle oli ilmestynyt

kuva taivaasta ja ihastunut huudahdus. Kuvan alareunassa oli pilkottanut tutun pihan pihlaja. Isä oli antautunut todellisuudelle sellaisena kuin se täällä tänä aamuna oli. Ehkä hän ei ollut lukenut uutisia ja nähnyt videoita, ehkä hän oli niistä huolimatta tehnyt niin.

Viivi kulki vesirajaan ja kumartui laskemaan hikoilevat kätensä veteen. Paratiisin tunne. Hän sekoitti vettä kahdeksikoille, kauhaisi sitten pohjasta kourallisen hiekkaa ja avasi nyrkkinsä pinnan alla. Veteen syntyi samea kohta. Hajaantuvat jyvät laskeutuivat veden aikaa noudattaen, kunnes olivat jälleen osa pohjaa.

Päivän valjetessa taivas oli sininen ja selkeä. Kivilaattojen saumakohdista pilkotti ruohonkorsia. Laattojen muodostamat polut johtivat kerrostalojen pihoilta parkkipaikoille. Bussit ajoivat asuinalueelle ja sieltä pois yksikais-
taisia teitä pitkin. Välipihan nurmikolla naapuruston lapset rakensivat symbolista todellisuutta, jossa muovikappaleet ovat ruokaa, risut terästä ja todellinen talo maailman reuna.

Kerrostalo, jossa Viivi asui, oli harmaata betonia, ikkunoiden alla vihreät väripalkit. Vastapäätä oli toinen samanlainen rakennus, jonka takana niitä oli vielä kolmas. Jos kat-
seli vastapäisen talon ikkunoita tähän aikaan, asunnoissa ei näkynyt liikettä. Ei näkynyt oikeastaan mitään. Keskipäivän valo heijasti kalvon ikkunalaseihin, katkaisi näköyhteyden asuntoihin ja sai ne näyttämään hylätyiltä. Silti joku oli aina kotona.

Viivi nousi portaat neljänteen kerrokseen, avasi asun-
tonsa oven ja riisui lenkkarit jalastaan. Hän herätti keittiön pöydälle lasketun tietokoneensa ja tarkisti sähköpostilaatik-
konsa. Marjo aloitti työt yleensä aikaisin, ja hän oli luvannut palata asiaan tänään.

Viivi availi kaappeja etsien syötävää. Leipää ei ollut, ja laiha jugurtti ei riittänyt. Nälkä liikahteli vaativasti vatsassa. Pitäisi keittää puuroa. Hän noukki kaapista paperipussin, työnsi kätensä sen tahmaisiin sisuksiin ja istui pöydän ääreen. Viivi haukkasi munkkia, jossa oli vaaleanpunainen kuorrutus, ja paljaalle reidelle mätkähti jotakin tahmeaa.

Numero muuttui sulkeiden sisällä, ja Viivi avasi viestin.

Kas tässä! Lähde siitä mitä puhuttiin. M

Viestin liitteenä oli tiedosto, jonka Viivi avasi tekstinkäsittelyohjelmalla. Ensimmäisellä sivulla oli sanat *Urkujen historia*. Sisällysluettelo vei historiallisiin aikakausiin ja kaukaisiin paikkoihin, tekniikan äärelle, josta hän ei tiennyt mitään, ja sellaisen musiikin pariin jota hän oli joskus kuullut. Urkujen rakentaminen, urkujen huoltaminen. Urkumusiikki ja hengellisyys. Marjo oli sanonut, että käsikirjoitus oli lupaava ja kunnianhimoinen mutta liian laaja.

Valmistuttuaan yliopistosta muutamia vuosia sitten Viivi oli lähestynyt kirjankustantamoja ja ilmoittanut ottavansa vastaan mitä tahansa toimeksiantoja. Kustantamo, jossa hän oli työskennellyt kustannustoimittajaharjoittelijana opintojensa loppuvaiheessa, oli vastannut ja tarjonnut ensimmäisen työn.

Kun ihmiset kysyivät hänen ammatistaan, hänen selityksensä takelteli.

Eräs uupumuksen partaalla tasapainotteleva nainen suunnitteli neuleohjeita ja oli suosittu käsityöharrastajien keskuudessa. Aikataulu oli ollut tiukka. Viivi oli lukenut

naisen laatiman neulekirjan virkkeet, otsikot ja kuvatekstit. Nainen teki työnsä intohimoisesti ja tarkasti, ja ohjeet olivat painokkaita, jopa holhoavia. Viivi oli muokannut ohjeiden jämää tyyliä sieltä täältä aavistuksen lempeämmäksi jotta kirjassa vallitsisi vapaa-ajan harrastukseen sopiva tunnelma, jättänyt muutokset näkyviin naisen hyväksyttäväksi tai edelleen muokattavaksi kuten kuului. Viivi oli jännittänyt, hermostuisiko hän muutosehdotuksista. Huoli oli onneksi ollut turha. Viime hetkellä nainen oli pyytänyt Viiviä kokeilemaan kirjan aloittavaa pipo-ohjetta. Satunnaisen neulojan käsiala saattoi vaihdella kivimäisen tiukasta vetelään. Ennen työn aloittamista oli tehtävä mallitilkku ja testattava, syntyikö tietystä määrästä silmukoita oikean kokoinen tilkku. Siihen ei ollut ollut aikaa. Viivi oli ryhtynyt neulomaan mahdollisimman keskivertoa jälkeä naisen seurattessa hänen käsiään tietokoneen kameran välityksellä. Kirjahyllyssä oli muistona opas, jossa oli omistuskirjoitus: *Viiville kiitos kaikesta. Neuleita kansalle saatana. Rakkautta, Leena.*

Viivi hieroi silmiään. Avatessaan ne hän näki hetken kaiken usvaiseksi sulaneena. Näkökentän alareunassa oli punainen klöntti. Painovoimaa uhmaten hän pyydysti koukistetulla etusormellaan hillonokareen reideltä suoraa tietä suuhunsa kuin kameleontti kielellään hyönteisen.

Mies seisoj vilkkaasti liikennöidyn kadun toisella puolella. Hän oli nuorempi kuin Viivi oli etukäteen oletanut. Kun Viivi lähti ylittämään katuja ja näki miehen tarkemmin, hän arvioi, että tämä oli täyttänyt neljäkymmentä mutta ei vielä viittäkymmentä. Mies oli pukeutunut ohueen mustaan pitkähihaiseen, ja beiget housut vaikuttivat samalaisilta kuin ne, jotka venyivät joidenkin miesten treenattujen reisien ympärillä piukeiksi. Miehen päällä olevat housut eivät olleet liian pienet eivätkä liian suuret. Lahkeet eivät olleet liian lyhyet tai liian pitkät.

Kun heidän välissään oli enää viitisen metriä, Viivi koki kulmakarvojaan ja hymyili epävarmasti. Mustavalkokuva, jonka hän oli löytänyt netistä, oli otettu jo aikaa sitten. Miehen kulmat näyttivät siinä tummilta, silmät syviltä ja iho tasaiselta. Kuvan mies oli aaveen kaltainen häivähdys kadulla odottavasta miehestä, joka seisoj sovitussa paikassa katsellen liikenteen virtaa, kunnes henkäisi äkkiä ja jähmettyi odottamaan aivastusta. Viivikin seisahtui varpailleen, aivastus tuli, ja hän käveli miehen luokse. Iho taittoi punertavaan, silmät olivat suurehkot ja nenä jyrkäv. Kuvassa

nenän muoto oli ollut näkymättömissä kapeiden sierainten ympärillä. Ruskeat hiukset olivat sen verran pitkät, että suortuvat tarvitsivat paikan.

– Sä oot varmaan Johannes. Viivi.

– Joo, kyllä. Kiva tavata.

Kätellessään he katsoivat toisiaan pikaisesti silmiin. Viivi käveli ensimmäisenä kahvilan ovesta sisään ja etsi katseellaan sopivaa pöytää. Johannes ilmaantui hänen taakseen ja jäi odottamaan.

Viivi ei saanut silmiään irti vesilasista, jonka Johannes oli asettanut aivan pöydän reunalle. Niin jotkut tekivät. He eivät ajatelleet, että lasi putoaisi. Olihan se kuitenkin pöydällä, hädin tuskin mutta samanaikaisesti kokonaan.

Vuorotellen Viivi ja Johannes kertoivat toisilleen asioita, jotka häviäisivät keskustelukumppanin mielestä pian. Viivi ei osannut sijoittaa kartalle paikkaa, josta Johannes oli kotoisin. Kun Viivi kertoi, mistä opinto-ohjelmasta oli valmistunut, Johannes nyökkäsi ja vastasi kohteliaasti *niin just, aivan*. Viivi mainitsi historiallisen teoksen, jonka oli aiemmin toimittanut, eikä Johannes tiennyt sitä. *Se oli oikeastaan pieni hitti jossain piireissä*, hän sanoi. Lopulta Viivi alkoi selata miehen tuomaa paperipinoa, vaikka olikin jo lukenut saman tekstin tiedostosta. Johanneksen jalka lepäsi lattialla pöydän vieressä. Sormet naputtivat kahvikuppia.

Viivi nosti katseensa, laski pöydälle pitelemänsä sivun ja sitten kätensä, jotka kohosivat pian tunnustelemaan sanoja.

– Siis uskomaton soitin ja melkoinen... ikkuna kulttuureihin, Viivi aloitti, ja Johannes nyökkäsi valppaasti. – Hieno

projekti, aivan todella. Joitain juttuja on, tai tuota rajausta voisi vielä miettiä, Viivi sanoi ja jatkoi nopeasti: – Voisi ajatella, että keskittyisi vaikka muutamiiin merkittäviin urkuihin ja niiden rakenteisiin niin kuin esimerkkeinä. Ja säveltäjiin ja – no, viisisataa sivua on aika reippaasti.

Johannes vastasi oitis:

– Vitsikkäästi voisi sanoa, että uruissakin on monta osaa. Kaikkia tarvitaan jotta kokonaisuus soi.

Johanneksen kommentti sai jälkikaiun Viivin mielessä – se liukui häpeilemättömyydestä huumoriin, huumorista tinkimättömyyteen. Muutaman hiljaisen sekunnin aikana, kun Viivi raotti jo huuliaan, Johannes katsoi häntä kuin yrittäisi singota jotakin silmistään Viivin ymmärryksen. Sitten se jokin vetäytyi Johanneksen katseesta: toiminnan piste, tihentymä, jossa tunne, äly ja ego ristesivät. Purkau-
tumista aneleva kimppu vaihtoi reittiä ja Johannes avasi suunsa.

– Se on mun elämäntyöni, Johannes sanoi.

Mies katsoi Viivin ohitse ikkunasta kadulle, ja hetken aikaa näytti siltä, kuin Johanneksen kulmat ja suupielet olisivat kielineet nolo-
stumisesta.

– Ainakin jonkinlainen palvelus ihmisten rappeutuvalla sivistykselle. Me ollaan ensinnäkin vieraannuttu mysteereistä, vaikka niitä on kaikkialla. Alkaen taiteesta, sen ytimestä. Me tarvitaan kaikkeen vastaus. Kumma kyllä me ollaan vieraannuttu myös todellisesta konkretiasta, käsillä tekemisestä. Uruthan tehdään edelleen käsityönä. Se tekniikka on todella mutkikasta ja hienostunutta. Entä mitä meidän elämä niin kuin yleisesti oikein on? Nykypäivän

ihme on joku pilvipalvelu. Eikä siinä nyt sinänsä, niitähän on ihan helvetin vaikea käsittää.

Viivi otti väitteet vastaan tyynesti, nyökytteli ja totesi käsi-kirjoituksen olevan valaiseva. Hänen mieleensä tuli sanoa, kuinka kiehtovaa oli, että yhdestä soittimesta lähti toisia soittimia ja kuoroa tapaileva sävykirjo. Ja miten viehättävää oli sekin, että vanhojen urkujen osia voitiin käyttää uusiin soittimiin. Johannes nyökytteli hanakasti.

Sitten Viivi kaarsi aiheen sivuun ja pyysi miestä kertomaan työurastaan. Johannes oli aloittanut soittotunnit lapsena. Myöhemmin hän oli harjoitellut urkujen ylläpitoa ja hieman rakentamistakin. Tätä nykyä hän opetti, mitä milloinkin.

– Jos teen sulle pari ehdotusta, ja tavataan sitten uudestaan? Viivi kysyi.

Johannes ei ilmaissut myöntävänsä mutta alkoi selata puhelimensa kalenteria.

Kun asunnossa on joku, ei tarvitse pelätä, että siellä olisi joku.

Viivi huhuili haloo, sulki kotiovensa perässään ja nitkutti lenkkarit jaloistaan. Keittiöstä kantautui liesituulettimen valitus sen imiessä kattilasta nousevaa vesihöyryä.

Se ei ollut minun vikani, Juuli oli sanonut laskeutessaan tilavan, puolilleen pakatun kassin eteiseen muutama päivä sitten. Hänellä oli ollut yllään farkut ja T-paita ja hartioilla toppatakki, loppukesään sopimaton vaate. Juuli oli kertonut, että vesi oli levinnyt nopeasti kerrostalon rakenteissa useampaan asuntoon ison putken hajottua. Juuli oli muuttanut miehensä ja heidän neljätoistavuotiaan lapsensa kanssa evakkoon miehen vanhempien luokse. Juuli kertoi tarvitsevana silloin tällöin illan ja yön mittaisen tauon siitä kokoonpanosta.

Viivi astui keittiöön Juulin näkökenttään.

– Hyvä ajoitus, Juuli sanoi hienontaessaan kertaalleen pilkottua sipulia.

Hiki ja vesihöyry olivat saaneet hänen kasvojaan ympäröivät hiukset kihartumaan. Yläviistoon harjatut kulmakarvat

kohosivat Juulin siristäessä silmiään väkevän sipulin yllä. Juuli oli Viiviä vanhempi, ja Viivi kuvitteli hänelle toisenlaisen suun ja siirsi silmiä hieman enemmän erilleen. Tapa oli typerä ja piinaava, mutta hän käänsi katseensa pois ja vain vilkaisi Juulía. Hahmo olisi voinut olla hänen äitinsä.

– Kohta on valmista.

– Kiitos.

Viivi riisui mustat housunsa. Sohvalla oli Juulin itselleen petaama peti, mutta Viivi asettui sille makaamaan. Vaikka he olivat olleet monenlaisissa tilanteissa Juulin kanssa, tämä oli ensimmäinen kerta, kun Juuli laitto ruokaa hänen keittiössään. Viivi kuunteli viereisestä huoneesta kantautuvia ääniä ja sulki silmänsä. Astioiden kolina säilytti horroksen ohuena.

– Nyt olis ruokaa, Juulin ääni sanoi yhtäkkiä läheltä, ja Viivi havahtui hereille.

Hän tuns olonsa hieman kipeäksi. Päätä ja selkää särki. Siinä samassa Viivi havaitsi tutun kostean tunteen ja nousi äkkiä istumaan.

– Kantarellikastiketta ja niiden kanssa keitin...

Juuli vilkaisi peittoa.

Viivi tuijotti tokkuraisena samaa kohtaa allaan. Juulin tuomassa pussilakanassa oli läiskä kuukautisverta. Mitään ei ollut tehtävissä. Juulikin oli huomannut tahran.

– ...siis perunoita ja –

– Voi ei. Anteeksi.

– Ei tarvitse pyydellä, Juuli sanoi liian hyväntahtoisesti ja tuli siten paljastaneeksi, kuinka häkeltynyt oli. – Aletaan syödä. Tai voithan sä käydä ensin suihkussa.

Viivi kömpi ylös, ja hänen päättään särki salamaniskuna, vahvemmin kuin äsken. Hän jätti lakanan silleen, paineli suoraa tietä kylpyhuoneeseen ja lukitsi oven.

Viivi riisuutui, avasi suihkun ja odotti, että vesi lämpeni. Hän tunsu olevansa tunkeilija omassa kodissaan. Kerrassaan tarpeeton käänne. Kun ennusmerkit ilmestyivät – väsymys, selkäkipu ja pääkipu – tuntemukset ankkuroivat hänet ruumiiseensa ja saivat levottomaksi. Hän ei oivaltanut heti, mistä ne kertoivat, saati ymmärtänyt lääkityksen kipua.

Myöhemmin Viivi ja Juuli katselivat tositelevisio-ohjelmaa. Perhe pörhisteli rinta rinnan juhlavissa asuissaan, kahakoi keskenään ja vaihtoi johtajaansa. He vetäytyivät vuorollaan nuolemaan haavojaan. Satojen miljoonien omaisuus oli kasvattanut heidän ympärilleen vehmaan reviirin. Ihailijoille myytiin tavaroita kuin aneita, jotka heijastivat poikkeuksellista elämäntyyliä. Lapset syntyivät kartanoihin, ja työvoimaa palkattiin arjen koneistoksi, työvoiman assistentit rasvasivat koneistoa. Jokapäiväiset rutiinit, jotka katsojille näytettiin, olivat speaktaakkelinomaisia.

Eri puolilla maailmaa televisio avattiin tai laite tuettiin keittiön tasolle vesiroiskeista välittämättä. Perheen elämän valitut aiheet kirjoitettiin kohtauksiksi, joita katsottiin lyttyyn istutuilla sohvilla, eriparisilla lakanoilla pedatuilla sängyillä ja pienten talouksien iltapuhteiden taustalla. Vauhdikkaasti perä perään leikattuja kohtauksia säesti etäisyyksien päästä verkkainen pilkkominen, viikkaaminen, aterimien kilinä lautaseen tai pelkkä raskas hengitys.

– Kaikki puhuu tässä siitä, kuinka paljon ne rakastaa toisiaan. Varmasti rakastaakin. Mutta jotenkin se tekee tästä vaan kauhistuttavampaa. Näistä puitteista, Juuli kommentoi.

– Silmä tottuu, Viivi sanoi.

– Haluatko sä oikeasti käyttää aikaa tällaisen parissa?

– Tämä on draamaa, Viivi sanoi väistäen kysymyksen.

– Katsoja näkee mitä tapahtuu kun kaikki on niin... pitkälle vietyä.

Juuli oli hetken hiljaa, hymähti sitten ja veti nukkaantuneen, ruutukuvioisen viltin leukansa alle. He antoivat jakson vaihtua seuraavaan.

Ulkona oli hämärää, ja vastapäisen talon ikkunoissa näkyi liikettä. Pitkä hahmo pomppi television edessä. Paljas käsi varsi kurotti lähyllylle. Valot sammuiivat. Lähempänä, Viivin lasitetulla parvekkeella, seinästä seinään kulki pyykkinaru. Sillä roikkui kostea pussilakana, jossa näkyi haalea tahra. Se oli vähäisempi kuin jälki, joka vadelmahillosta olisi jäänyt. Ilta oli imenyt värit kaikesta, ja tahra oli samaa tumman siniharmaata sävyä kuin alhaalla sisäpihalla keinun runko ja polkupyörät. Vasta aamun valjetessa ne näyttäisivät jälleen joltain, millä oli tarkoitus ja tunne, vauhdin hurma ja haaverin nöyryytys.

Puista pudonneet keltaiset lehdet kahisivat kenkien alla, kun Viivi kulki pihan halki kantaen kauppakassia. Hän näppäili rappunsa alaovella numerokoodin. Se meni ensin väärin, ja hän laski kassin kädestään. Päästyään rappuun Viivi pysähtyi. Vanha nainen istui portaalla yllään pitkä punainen villatakki. Hän puristi portaikon ohuita teräksisiä tankoja, jotka johtivat ylös kaiteeseen, ja nojasi päätään käsivarsiinsa. Naisen olkamittainen harmaa tukka oli valahtanut kasvoille.

Ei taas.

– Hei! Hei Helli, anteeksi, Viivi sanoi kovalla äänellä.

Nainen hengitti raskaasti ja katsoi kenkiensä tietämille.

– Soitanko... soitanko ambulanssin? Viivi kysyi arasti. Se kuulosti kehnolta repliikiltä.

Nainen nosti kasvonsa ja katsoi häntä siristäen silmiään.

– En minä sillä mitään tee.

– No autanko?

– Kotona on tabletteja.

Viivi laski kauppakassin jälleen ja tuki naista, joka nousi hitaasti ylös. Helli oli hänen naapurinsa, jolla oli tapana istua penkillä taloyhtiön pihalla. Joskus nainen ryhtyi jutulle,

vaikka Viivi olisi ollut päivänselvästi kiireessä, joskus istui vaiti hänen maleksiessaan ulos roskapussin kanssa. Viileinä kuukausina naapurin ollessa juttutuulella Viivi seisahtui hetkeksi, keinui paikoillaan ennen kuin riensi matkoihinsa, kesäkuumalla istui toviksi. Huimauskohtaus oli iskenyt kerran aikaisemminkin. Viivi oli ohi rientäessään huomannut Hellin nojaavan alaoven katoksessa laatikkoon, jossa säilytettiin hiekkaa talvisin jäätyviä kulkuväyliä varten. Hän oli saattanut naapurin kotiinsa, ja istuttuaan hetken nojatuolissa tämä oli noussut näyttämään Viiville kuvia taloyhtiöstä vuosikymmeniä sitten. Näkymä uudempien naapuritalojen suuntaan oli heinikkoista joutomaata. Pienet puut olivat juuri ja juuri tunnistettavissa, kun Helli huomautti asiasta erikseen.

He etenivät Hellin vauhtia toiseen kerrokseen.

Pitäisi kysyä uudestaan ambulanssista, jos ei Hellin vuoksi, niin hänen itsensä tähden.

– Jos kuitenkin kävisit... kävisit näyttämässä.

– Niin mitä?

Iho rypistyi suun ympäriltä, kun nainen soi hänelle hymyn, joka päätti keskustelun alkuunsa. Pahaenteinen tunne hulahti Viiviin, ja porras portaalta se alkoi muuttua yhä kiinteämmäksi hänen rinnassaan. Hän alkoi hengittää raskaasti noustessaan portaita.

Kolmannen kerroksen tasanteella naapuri irrotti hänen käsikynkästään, ja paidanhelma nousi hiukan hänen hakiessaan avaimia housujen taskusta. Kun Helli asteli sisään asuntoon, jossa oli valot päällä, ja istui eteisen tuolille riisumaan kenkiään, Viivi vahti toimia ovenraosta. Tällä kertaa häntä ei kutsuttu sisään.

Urut rakennettiin ennen aikakautensa ja paikkakuntansa tapaan, aikansa ja paikkansa musiikkia varten. Renessanssiurut, barokkiurut ja romantiikan urut olivat kaikki erilaisia. 1900-luvulla syntyi kompromissisoitin, yleisurut, joissa oli piirteitä erityylisten uruista. Kun nykypäivänä tilattiin uudet urut kirkkoon tai konserttisaliin, valittiin yksi historiallinen tyyli suuntaus esikuvaksi tai sitten rakennettiin yleisurut, joilla tavoiteltiin erityisesti mahdollisuutta monenlaisen musiikin esittämiseen. Urkujen ulkonäkö saattoi mukailla modernin tilan arkkitehtuuria ja sointi pohjata menneeseen vuosisataan.

Viivi kumartui sivujen läpi historiallisen kaupungin vilinä, kujille ja verstaaseen, jossa mestari opasti kisaajia, isä poikaansa. Hän katseli kirkkosalissa ylös parvelle pituusjärjestykseen asetettuja, keskenään samankaltaisten pillien rivistöjä ja sitten pieniä nahkapidikkeitä Johanneksen kämmenellä, joiden tehtävä oli mennyt Viiviltä ohi. Ihmisen huomio kiinnittyi sisään ja ulos, lähelle ja kauas, mutta mittakaava aaltoili kuin vesipisaroiden täyttämä kartta: jokin kohta sai runsaasti huomiota ja alue sen vieressä jäi etäiseksi.

Keskiajan ihmiset olivat hätkähtäneet urkujen jylinää kuin sorsaparvi muskelivenettä. 1800-luvulla tšekäläisissäkin kirkkoissa oli pidetty urkukonsertteja, joissa oli mukana laulua, sillä pelkkä musiikki uhkasi viedä kuulijan ajatukset liian kauas Jumalasta. Läpi myöhempien aikojen lahjakkaat urkurit olivat soittaneet Bachia niin, että taivas laskeutui kuulijoiden pariin.

Alkuillasta vara-avain työnnettiin lukkoon, ja Viivi suoristaui vaistomaisesti sohvalla.

– Miten meni päivä? hän huikkasi kohti eteisen kolinaa.

– Oli presentaatio, taisi mennä ihan hyvin. Sitten tungettiin pakuun yks täyspuinen sohva.

Juuli oli perustanut muutaman tuttavansa kanssa firman, joka teki mainoksia ja markkinointimateriaaleja yrityksille ja toisinaan muillekin tahoille. Vakuutusyhtiön mainoskuvissa toistui taiteilijoiden studiopotrettien ilmeikkyyys. Hämärän pirtin pöydälle tehty asetelma kuvasti näytelmän teemoja, ja samankaltainen tausta oli suklaalevyllä. Kenkämallisto esiintyi painovoimaa uhmaavissa asennoissa punaisia, vihreitä ja keltaisia pintoja vasten. Tavaratalon näyteikkunaan rakennettiin kodintavaroista ja vaatteista maailmankaltainen kollaasi. Sisustusmaalit nimettiin luonnonelementtien mukaan, ja mainoskuvia varten joku hankki studioon hiekkaa ja kaisloja.

Hiljattain Juuli oli työskennellyt ison valmistajan astiamalliston mainoskuvien parissa. Pyöreä valkoinen kahvikuppi oli kuvattu vasten kulunutta puista pöytää. Kuvassa kupin posliinipinta oli paperinvalkoinen ja kirkas, pöydän

sävy tumma ja lämmin. Muistijälki kuvan kauneudesta vahvasti kauneutta, jota kupin omistaja näki kiertäessään käteensä hiljaisen, massatuotetun astian ympärille.

Juulin paino laskeutui Viivin viereen. Naisen kasvot olivat ulkoilman raikastamat. Viivi oli avannut toimistorakennuksen alaoven Juulille monta kertaa ollessaan kustantamossa harjoittelussa, sillä Juulin firma oli järjestänyt julkaisutilaisuuksia ja kampanjoita kaupallisimmille kirjoille. Juuli oli soittanut alaoven summeria kasseissa ja laatikoissa rekvisiittaa, jota kirjojen mainoskuvissa tai julkaisujuhlien somistuksessa käytettiin.

Erään kerran ennen keittokirjan julkaisujuhlaa Juuli oli kantanut juhlatilaan kilokaupalla vihanneksia ja hedelmiä. Hän oli järjestänyt pöydälle tuodut kirjaminot epäsaännöllisiksi muodostelmiksi ja asetellut niiden lomaan sitruunoita, appelsiineja ja punajuuria, vaikka mitä muutakin. Se oli näyttänyt hauskalta ja merkitykselliseltä siinä missä perehtymättömän tekemänä se olisi ollut sotkua ja epäjärjestystä. Lähellä puoltayötä tummaan pukuun sonnustautunut kutsuvieras oli vilkuttanut ovensuusta hyvästit nipulla naattiporkkanoita.

Noina iltoina Juuli käytti aputilanaan toimituksen kapeaa kerroskeittiötä, jossa sallittiin pinttyneet tahrat, muruset ja käsistä lasketut pesemättömät tiskit. Sen pinnat olivat hänen jäljiltään puhtaita, tavarat olivat suorassa, ja siellä teki mieli viipyä.

Illallisen jälkeen Juuli luki jotakin puhelimestaan olohuoneessa, ja Viivi päätti siivota makuuhuoneensa. Hän haki pölynimurin eteisen kaapista ja käytti kaikkia suulakkeita

»Silmänräpäyksessä ilma,
johon vieraat olivat huokaisseet kauniit,
pahat ja katkerat ajatuksensa, painui
salista pillin sydämen ja huulten
väliin. Ilma metallin ja puun
sisällä alkoi väristä.»



Aino Vähäpesolan odotettu,
taidokas romaani soi kauniisti,
aivan kuten arkipäiväinen elämä,
jota pienet pyhät hetket
täplittävät.



KANNEN SUUNNITTELU: JUSSI KARJALAINEN

ISBN 978-952-352-226-8

KL 84.2